

Irsko

Irsko je překrásná země s rozmanitou minulostí. Její dějiny jsou však protkány množstvím neutichajících bojů. Teprve na počátku dvacátého století získalo Irsko nezávislost na Velké Británii. V pozadí většiny válek přitom stály náboženské rozpory. Dnes je silný vztah ke katolicismu jedním z irských poznávacích znaků.

FOTO: Ondřej Lazar Krynek, [Novinky](#)

Irská republika leží v severozápadní Evropě na ostrově Irsko. Zaujímá přibližně 83 procent ostrova, zbytek připadá na Severní Irsko, které je od roku 1922 součástí Velké Británie. Rozloha státu činí sedmdesát tisíc kilometrů čtverečních, což jej řadí na třiadvacáté místo v pořadí největších zemí Evropy, hned za Českou republiku. Administrativně se člení na 26 hrabství.

Irsko

FOTO: [fotobanka Profimedia](#)

Hlavním a zároveň největším městem Irské republiky je Dublin (v originále Baile Átha Cliath), který leží na východě země při ústí řeky Liffey do Irského moře. Jeho rozloha dosahuje 115 kilometrů čtverečních, na kterých žije kolem půl miliónu lidí. Vznik města mají na svědomí Vikingové, kteří zde v první polovině devátého století vybudovali malé království zvané Dubh Linn (Černá tůň). Současná metropole je známá po celém světě svými malebnými uličkami, starými typickými budovami a nejslavnějším černým pivem Guinness.

Rozmanitý vývoj země zapříčinil, že je dnes v Irsku k vidění velké množství rozličných pozůstatostí z několika minulých období. Již první obyvatelé se vyznačovali velkou úctou k zemřelým, a tak je možno narazit na hroby a mohyly z dob ještě před naším letopočtem. Hojnost různých artefaktů, často nezjištěného účelu, po sobě zanechali také Keltové. Z éry křesťanů zase pochází kostely a kláštery, kterých je plná země.

Na smaragdovém ostrově prší dva dny ze tří

Většina historických skvostů je zasazena v úchvatné a unikátní přírodní scenérii. Ne nadarmo se Irsku přezdívá zelený nebo též smaragdový ostrov. Díky vysokému úhrnu srážek jeho vegetace bujně pučí a z výšky opravdu připomíná zelenou perlu umístěnou mezi vodami Atlantiku, Irského a Keltského moře.

Většinu země tvoří obdělávané nížiny a pastviny, které místy přecházejí v kopcovitý terén. Teprve na západě se země mírně zvedá v hornatiny. Nejvyšším vrcholem je Carrauntoohill (1 041 m). Nejdelší z řek je Shannon, která měří 386 km. Velmi častý je také výskyt jezer a rozsáhlých bažin. Rašelina z nich se hojně využívá jako palivo.

Irsko

FOTO: [fotobanka Profimedia](#)

Podnebí Irska ovlivňuje teplý Golský proud od Atlantického oceánu, díky čemuž je místní klima poměrně teplé a daleko mírnější než v jiných zemích s podobnou zeměpisnou šířkou. Teploty nedoznávají výraznějších výkyvů. Zatímco v nejméně chladném období je průměrná teplota kolem 5° Celsia, v nejteplejších se pohybuje kolem 15° Celsia. Vysoký je ovšem průměrný roční úhrn srážek, který se pohybuje mezi 750 - 1000 mm. Počasí je vinou silného větru velmi proměnlivé.

Po vyhnání Vikingů se země musela hájit před Angličany

První osídlení Irska se datuje přibližně do roku 8 000 př.n.l. Příchod zemědělců o pět tisíc let později nastartoval růst prosperity země. Okolo roku 500 př.n.l. dorazili na území Keltové, již s sebou přinesli řadu novinek. Za jejich éru se navíc ostrov rozčlenil na desítky menších království.

Ani Irsko se nevyhnulo křesťanskému rozmachu a kolem poloviny prvního tisíciletí vyměnilo pohanské bohy za křesťanský kříž. S tímto přerodem je spojen zejména misionář Patrik, který byl po své smrti kanonizován a postaven do role patrona země. Dodnes se v mnoha zemích po celém světě na jeho počest slavuje 17. března svátek sv. Patrika. Po světcově smrti vystavěli jeho stoupenci v zemi řadu kostelů a klášterů.

Irsko

FOTO: [fotobanka Profimedia](#)

Po vyhnání Vikingů, kteří na konci osmého století obsadili východní pobřeží a založili tam mimo jiné malé království Dubh Linn (pozdější Dublin), si místní obyvatelé dlouho svobody neužili. Ihned totiž museli čelit snaze Angličanů o naprosté podmanění jejich vlasti. Vyslaní Normané s Iry přes veškeré zákazy a nařízení postupně splynuli, ale rozhodující byl rozkol Anglie s římskokatolickou církví a uzákonění anglikánství jako státního náboženství. Nová příslušnost byla totiž okamžitě a velmi tvrdě vyžadována i na katolických Irech.

Náboženské rozpory usmrtily milióny lidí

Největší masakry protestujících katolíků se udály v 16. a 17. století, kdy Irsko zaznamenalo rozsáhlý příliv Angličanů, kteří zabrali provincii Ulster a podpořeni novým zákonem násilně omezovali a diskriminovali všechny neanglikánské věřící. Následovala navíc občanská válka ve čtyřicátých letech 17. století, v níž se Irové spojili s anglickými royalisty proti vojskům Olivera Cromwella. Ten se v roce 1649 vylodil se svou armádou na březích Zeleného ostrova a brutálně se na něm pomstil. Státisíce lidí včetně civilistů byly zabity, mnozí odešli do exilu. Naprostou většinu půdy si rozdělili Angličané.

Také následující století se neslo ve znamení katolicko-protestantských bojů. V roce 1801 byl uzavřen Akt unie, který znamenal naprostý konec irské samosprávy a začátek Spojeného království Velké Británie a Irska. Ve druhé polovině devatenáctého století sice začaly opět sílit protesty za nezávislost zeleného ostrova, ale krvavé boje trvaly až do skončení první světové války.

Hlavní irské město Dublin

FOTO: [fotobanka Profimedia](#)

Teprve válka za nezávislost, vedená v letech 1919 - 1921 nechvalně známou Irskou republikánskou armádou (IRA), nakonec vyústila v roce 1922 v zisk vytouženého Irského svobodného státu. Severní Irsko ale nadále zůstalo součástí britského království. Do druhé světové války se Irsko nezapojilo a čtyři roky po jejím skončení opustilo britský Commonwealth a prohlásilo se republikou.

Její hlavou je prezident a o legislativu se stará dvoukomorový parlament (Oireachtas). Ten se skládá z šedesátičlenného senátu a poslanecké sněmovny, jež čítá 166 křesel. Dvě nejsilnější parlamentní strany se vyvinuly ze soupeřů z občanské války na počátku dvacátého století. Jsou jimi republikánská Fianna Fáil a křesťanskodemokratická Fine Gael.

Vzestup a pád keltského tygra

V roce 1973 vstoupila republika do Evropského hospodářského společenství a po překonání hospodářské krize v sedmdesátých letech ji nastartovaly nově přijaté reformy. Země začala úspěšně vzkvétat a z Irska se stal jeden z nejrychleji se rozvíjejících států, který si dokonce vysloužil přezdívku keltský tygr. V roce 2002 tak nic nebránilo tomu, aby země vstoupila do eurozóny a přijala novou, jednotnou měnu.

Po několika letech se však situace výrazně obrátila. Hospodářská krize a následné dluhy vyhouply v roce 2009 Irsko na první místo v žebříčku zadlužených zemí světa a nadějný stát v západní Evropě postupně upadal do čím dál větší krize. Nakonec musel na podzim následujícího roku požádat Evropskou unii o finanční pomoc.

Severní Irsko - Portstewart Strnad

FOTO: [fotobanka Profimedia](#)

Hospodářství v Irsku je postaveno zejména na průmyslu. Výrazně se daří počítačovým technologiím, dokonce patří k největším vývozcům softwaru na světě. Důležitý je také průmysl farmaceutický, strojírenský a chemický. Zemědělství se na irské ekonomice podílí zhruba sedmi procenty, přičemž živočišná produkce převažuje nad rostlinnou.

Hladomory a boje připravily Irsko o polovinu obyvatel

Během druhé poloviny druhého tisíciletí se Irsko muselo několikrát potýkat s neúměrně vysokým úbytkem obyvatel. Příčin bylo hned několik. První z nich byly boje s Angličany, které jednak vedly k vybití stovek tisíc lidí, jednak donutily velké množství k emigraci.

Další obrovskou ranou byly dvě vlny hladomoru v polovině osmnáctého a v polovině devatenáctého století. Na počátku dvacátého století tak míra populace činila něco přes čtyři miliony, což je v poměru k dřívějšímu zhruba polovina. Tato hodnota v podstatě

setrvala dodnes, při sčítání v roce 2006 jich bylo 4,2 milióny. Z nich téměř třetina žije v dublinské aglomeraci.

Typické irské uličky

FOTO: [fotobanka Profimedia](#)

Statistiky uvádějí, že v zemi svatého Patrika žijí dvě procenta lidí, kteří se dorozumí pouze irsky, 30 procent je anglicky mluvících s různou úrovní znalosti irštiny a 68 procent pouze anglicky mluvících. Oba dva jazyky jsou však uznány jako úřední.

Katolictví je v Irsku silně ortodoxní a přísné

Zavedené náboženské poměry se v Irsku uchovaly dodnes. Přibližně 92 procenta obyvatel uznávají římskokatolickou církev, tři procenta se hlásí k protestantismu a zbytek vyznává buďto jiné nebo žádné náboženství.

Převaha katolictví má podobně jako například v Polsku silný vliv na konzervativní tvář celé země. Tyto dva státy společně s Maltou jsou dnes například jedinými třemi zeměmi v Evropě, ve kterých je uzákoněn zákaz potratů. V minulosti však byly zakázány třeba i rozvody nebo antikoncepce. O těžké cenzuře nemluvě.